

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Збірник наукових праць

Випуск 10

Міністерство освіти і науки України
Uniwersytet Rzeszowski
Wydział Muzyki
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут мистецтв

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Збірник наукових праць

Випуск 10

Рівне – 2023

Редакційна колегія:

Сверлюк Я.В. – доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;

Олексюк О.М. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики музичного мистецтва Інституту мистецтв Київського університету ім. Бориса Грінченка;

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, академік АН ВШ України, перший проректор Рівненського державного гуманітарного університету;

Пелех Ю.В. – доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, академік Національної академії наук вищої освіти України, проректор з науково-педагогічної роботи, європейської інтеграції та інновацій;

Mirosław Dymon – Dr. hab., prof. Uniwersytet Rzeszowski Wydział Muzyki.

Лісова С.В. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики професійної освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

Потапчук Т.В. – доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника;

Джус О.В. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри професійної освіти та інноваційних технологій Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника;

Рибалко Л.С. – доктор педагогічних наук, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Прокоччук В.І. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри гри на музичних інструментах Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;

Добровольська Р.О. – доктор філософії PhD, старший викладач кафедри вокально-хорової підготовки, теорії та методики музичної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського;

Клепар М. В. – заслужений працівник культури України, доктор педагогічних наук професор кафедри початкової освіти Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника;

Лупаренко С.С. – доктор педагогічних наук, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

*Рекомендовано вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 6 від 29.06.2023 р.)*

Мистецька освіта та розвиток творчої особистості : зб. наук. пр. /
М 656 Uniwersytet Rzeszowski wydział Muzyki, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т,
Ін-т мистецтв. – Рівне : Волин. береги, 2023. – Вип. 10. – 200 с.

ISBN 978-617-8260-06-4

Збірник наукових праць присвячений актуальним питанням професійної підготовки фахівців мистецького напрямку. Висвітлюються сучасні методологічні підходи розвитку творчої особистості студентів, охарактеризовано особливості музично-педагогічної діяльності.

Для викладачів і студентів мистецьких навчальних закладів, науковців й працівників в галузі музичної педагогіки та мистецтвознавства.

УДК 7.071.5

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I.

Теорія і методологія мистецької освіти

<i>Димченко С.С.</i> Виконання текстологічних засобів музичної виразності (сучасних прийомів гри міхом) і їх роль у формуванні професійних якостей студентів-баяністів.....	5
<i>Овсіюк Н., Коханська С.</i> Особливості розвитку професійної культури майбутніх фахівців музичного мистецтва.....	17
<i>Кузик В.В., Крусь О.П.</i> Розвиток вокально-хорових навичок учасника дитячого хору.....	24
<i>Сверлюк Я., Онищук В.</i> Сучасні вектори професійної підготовки диригента оркестрового колективу.....	31
<i>Сулержук А.А., Гумінська О.О.</i> Творча діяльність на індивідуальних заняттях в дитячій музичній школі.....	40
<i>Ужинський М.Ю., Онищук Н.В.</i> Цифрові мистецькі технології як основа електронного музичного інструментарію.....	50
<i>Шинкарук А.В., Крусь О.П.</i> Розвиток технічних навичок учнів-баяністів середніх класів дитячої музичної школи.....	56

РОЗДІЛ II.

Сучасні виміри мистецтвознавства

<i>Колосюк С.В.</i> Використання ефектів звуку в кіно та телебаченні: історія та сучасні тенденції.....	65
<i>Мельничук С.Ф.</i> Музичне мистецтво в ракурсі викликів сьогодення: мистецтвознавчий аналіз.....	73
<i>Маковінська О., Ніколайчук І.</i> Вплив релігії на формування європейської органної культури.....	80
<i>Олійник Ю.Д., Мазур Д.В., Заходякін О.В.</i> Постаць Оксани Герасименко в сучасному бандурному мистецтві.....	86
<i>Пастушенко А.С.</i> Українська пісня в контексті світової музичної культури.....	94
<i>Турчин Г.</i> Художньо-виразні функції духових, струнних та ударних інструментів українського народного оркестру.....	102
<i>Ужинський М.Ю., Ді Чжунге, Лі Цінжу.</i> Функції музики та шумів в театральній звукорежисурі.....	110
<i>Филищук М., Панцюк В.</i> Регтайм як інструментальна форма раннього джазу.....	118
<i>Харитон І.М.</i> Творча фонема українського хорового диригента, педагога Володимира Пекаря.....	124
<i>Chepishko O., Mazur D., Zakhodiakin O.</i> Genesis of flamenco guitar art.....	132

РОЗДІЛ III.

Методика музичного навчання і виховання

<i>Буцяк В.І., Мазур Д.В., Сінкевич А.О.</i> Ігрові форми організації музично-ритмічної діяльності школярів	139
<i>Кондрачук Д.Р.</i> Музично-творчий розвиток дошкільників засобами інструментального музикування	145
<i>Павлюк О.В., Крусь О.П.</i> Елементарне музикування: історія, сучасний досвід.....	153
<i>Рибак С.А., Гумінська О.О.</i> Розвиток музичної грамотності на уроках мистецтва в 5-6 класах ЗЗСО.....	163
<i>Ткачук А.Ю., Гумінська О.О.</i> Розвиток емоційно-ціннісного ставлення до музики учнів 5-6 класів.....	172
<i>Крижановська Т.І., Холод К.С.</i> Поліський фольклор як чинник активізації професійного інтересу майбутнього вчителя мистецтва.....	181
<i>Крижановська Т.І., Янкевич М.І.</i> Музичний розвиток підлітків засобами бандурного мистецтва.....	188
Про авторів	196

Modelna navchalna prohrama «Mystetstvo. 5-6 klasy» dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity [Model educational program "Art. 5-6 grades" for general secondary schools] (avtory: O. M. Ivasiuk, O. A. Komarovska, H. O. Kizilova, N. A. Liemesheva, O. V. Lobova, L. Y. Nazar, I. Yu. Chuzhynova, O. A. Shulko) <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Mist.osv.gal/Mystetstvo.5-6-kl.Ivasyuk.ta.in.14.07.pdf> [in Ukrainian].

Modelna navchalna prohrama «Mystetstvo. 5-6 klasy» (intehrovanyi kurs) dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity [Model educational program "Art. 5-6 grades" (integrated course) for general secondary schools] (avtory: L. M. Masol, O. V. Prosina) <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Mist.osv.gal/Mystetstvo.5-6-kl.Masol.Prosina.14.07.pdf> [in Ukrainian].

Arystova, L. M. (2018). *Metodyka muzychnoho navchannia ta vykhovannia : navch.-metod. posibnyk*. [Methodology of musical education and upbringing]: navch.-metod. posibnyk. Mykolaiv: Ilion. 404 s. [in Ukrainian].

Seny, Э. (1083). *Chtenye y zapys muzyky. Muzykalnoe vospytanye v Venhryi*. [Reading and recording music. Musical education in Hungary]. Moskva: Sov. Kompozytor. 399 s. [in Russian].

Stetsenko, K. H. (1981). *Spohady, lysty, materialy*. Upor. Ye. Fedotov [Memories, letters, materials]. Upor. Ye. Fedotov. Kyiv: Muz. Ukraina. 480 s. [in Ukrainian].

Masol L. M. (2020). *Metodyka vykladannia intehrovanoho kursu «Mystetstvo»: metod. posibnyk*. [Methodology of teaching the integrated course.]: metod. posibnyk. Kyiv: Heneza. 207 s. [in Ukrainian].

Motorna, O. S., Kapinos, O. O. (2019). *LEGO na urokakh muzychnoho mystetstva v pochatkovii shkoli*. [LEGO in elementary school music lessons]. *Mystetstvo ta osvita*. №4. 94 s. [in Ukrainian].

Marchuk, Zh. S. (2019). *Metody navchannia mystetstva molodshykh shkoliariv u NUSH* [Methods of teaching art to junior high school students at the NUS]. *Mystetstvo ta osvita*. №2 (92). S.24-30. [in Ukrainian].

УДК 78:[373.5.016:17.022.1]
ORCID: 0000-0003-2373-0009
ORCID: 0000-0001-9845-1958

*Ткачук А.Ю.,
Гумінська О.О.*

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНО-ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО МУЗИКИ УЧНІВ 5-6 КЛАСІВ

Анотація. Стаття розкриває суть поняття «емоційно-ціннісне ставлення до музики». Актуалізовано думку, що емоційно-ціннісне ставлення людини до світу, інших людей, до себе є важливою складовою соціального досвіду, який передається у процесі навчання та виховання.

На основі наукових праць здійснено спробу дати визначення емоційно-ціннісного ставлення як системи відносин до світу, до діяльності, до людей, яка передбачає засвоєння емоційного досвіду, накопиченого людством, і розробку

системи цінностей, запрограмованої суспільством; як системи уявлень, понять, суджень про значення того чи іншого ціннісного об'єкта, емоційних реакцій.

Емоційно-ціннісне ставлення до музики визначається як вияв емоцій, почуттів до музики, як відчуття краси мистецтва, розуміння важливості музики та музичної діяльності, розуміння творів музичного мистецтва, як розвиненість естетичних смаків, прагнення до музично-творчої діяльності.

Систематизовано методи розвитку емоційно-ціннісного ставлення учнів до музики на уроках мистецтва в 5-6 класах: емоційно-образні визначення музики, використання слів-характеристик, бесіда з оперуванням поняттями «цінність», «ціннісні відносини», «загальнолюдські цінності», «життєві позиції», «культура», «краса»; фасилітована дискусія, постановка питань на емоційно-ціннісне сприймання музики, завдання на вияв та осмислення власних емоцій, почуттів до музики, відчуття краси мистецтва, на ставлення-розуміння до навчальних тем, творів мистецтва; творчі завдання – підбір поезії до музики, музики до літератури, складання літературно-музичних композицій, опис музичних «портретів», картин природи, психічних станів, складання вірша до улюбленого музичного твору, відтворення музичних образів у малюнках; підбір музики до картин, графічне моделювання музики, кольорове моделювання музики тощо.

Описано власний досвід розвитку емоційно-ціннісного ставлення до музики учнів 5-6 класів: виконання завдань на вияв емоцій, почуттів до музики, відчуття краси мистецтва, виконання творчих завдань з образними рухами під музику, вокальною імпровізацією, рухами імітацією гри на інструментах симфонічного оркестру, диригентськими жестами.

Ключові слова: ставлення, емоційно-ціннісне ставлення, емоційно-ціннісне ставлення до музики, учні 5-6 класів.

Abstract. The article reveals the essence of the concept of "emotional and valuable attitude to music". The idea that a person's emotional and value attitude towards the world, other people, and himself is an important component of social experience, which is transmitted in the process of education and upbringing, has been updated.

On the basis of scientific works, an attempt was made to define the emotional-value attitude as a system of relations to the world, to activities, to people, which involves the assimilation of emotional experience accumulated by humanity and the development of a system of values programmed by society; as a system of ideas, concepts, judgments about the meaning of this or that valuable object, emotional reactions.

An emotional and valuable attitude to music is defined as a manifestation of emotions, feelings towards music, as a sense of the beauty of art, an understanding of the importance of music and musical activity, an understanding of works of musical art, as the development of aesthetic tastes, a desire for musical and creative activity.

The methods of developing the emotional and value attitude of students to music in art classes in the 5th and 6th grades are systematized: emotional and figurative definitions of music, the use of descriptive words, a conversation using the concepts of "value", "value relations", "universal human values", "vital positions", "culture", "beauty"; facilitated discussion, asking questions on emotional and value perception of music, tasks on identifying and understanding one's own emotions, feelings towards music, feeling the beauty of art, on attitude-understanding of educational topics, works of art; creative tasks – selection of poetry to music, music to literature, composition of literary and musical compositions, description of musical "portraits", pictures of nature, mental states,

composition of a poem to a favorite piece of music, reproduction of musical images in pictures; selection of music for pictures, graphic modeling of music, color modeling of music, etc.

The personal experience of developing an emotional and valuable attitude towards music of 5th-6th grade students is described: performance of tasks to express emotions, feelings towards music, sense of the beauty of art, performance of creative tasks with figurative movements to music, vocal improvisation, movements imitating playing the instruments of a symphony orchestra, conducting gestures.

Key words: attitude, emotional-value attitude, emotional-value attitude to music, 5-6 grade students.

Постановка проблеми. Сучасні процеси гуманізації усіх сфер людської життєдіяльності пов'язані із становленням повноцінної особистості, усвідомленням її самоцінності й самодостатності, пріоритетності загальнолюдських цінностей. Емоційно-ціннісне ставлення людини до світу, інших людей, до себе є важливою складовою соціального досвіду, який передається у процесі навчання та виховання. Уміння осмислювати власні емоції, почуття розповсюджуються на всі аспекти буття людини, розвивається і вдосконалюється, спонукає до самоусвідомлення, розуміння своїх життєвих цінностей, допомагає людині в самореалізації та соціалізації.

Значимість проблеми розвитку емоційно-ціннісного ставлення підкреслюється у сучасних документах освіти. Серед вимог Державного стандарту базової середньої освіти до обов'язкових результатів навчання учнів у мистецькій освітній галузі визначено, що учень «пізнає різні види мистецтва, інтерпретує художні образи, набуває досвіду емоційних переживань, розвиває ціннісне ставлення до мистецтва» (Державний стандарт базової середньої освіти, 2020).

Формування культурної компетентності, як зазначено у додатку 20 до Державного стандарту, можливе через розвиток ставлень: усвідомлення загальнолюдських, естетичних і художніх цінностей, транслятором яких є мистецтво різних регіонів світу; усвідомлення власної ідентичності у світової культурній спадщині; розуміння необхідності збереження художнього надбання людства; розуміння важливості естетичних чинників у повсякденному житті; виявлення пошани до мистецького надбання українського народу і гордості за нього, поваги і толерантного ставлення до культурного різноманіття регіонів світу; потреба пропагування національної культури через власну мистецьку діяльність (Додаток 19 до Державного стандарту, 2020).

Важливість розвитку емоційно-ціннісного ставлення учнів до музики обумовлена з одного боку, значимістю музичного мистецтва у формування особистості школяра, з іншого, зміною знанневої парадигми сучасної освіти на творчо-діяльнісну та ціннісну.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Засади гуманістичної педагогіки та психології, яка вивчає сутності та рушійні сили навчання і ви-

ховання на засадах загальнолюдських і національних цінностей заклали праці Ш. О. Амонашвілі, Г. С. Костюка, В. О. Сухомлинського. Про емоційно-ціннісне ставлення як важливий та необхідний компонент змісту освіти зазначали В. В. Красвський, І. Я. Лернер, В. М. Мясищев, В. В. Бахтін та ін. Вивченню аспектів проблеми в галузі мистецької та музичної освіти присвячені наукові дослідження О. В. Агеєва, Л. С. Аристова, В. В. Бахтін, С. Б. Бойчук, О. В. Калашнікова, В. В. Кондратова, Л. М. Масол, Л. П. Пич, О. Я. Ростовський, О. Ю. Тисленко, Н. В. Чен та ін.

Мета статті – систематизувати методи розвитку емоційно-ціннісного ставлення учнів до музики на уроках мистецтва в 5-6 класах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зміст освіти й досі займає провідне місце в сучасному дидактичному пізнанні, оскільки відповідає установкам культурної парадигми освіти. У 80-х роках минулого століття науковці-педагоги І. Я. Лернер, М. М. Скаткін, В. В. Краєвський визначили поняття «зміст освіти» в культурі суспільства, виділивши в його структурі чотири елементи (компоненти): досвід знань про природу, суспільство, техніку, людину, про способи діяльності; досвід реалізації відомих методів діяльності; досвід творчої діяльності; досвід емоційного і ціннісного ставлення до світу, до людей, до самого себе (Теоретические основы содержания общего среднего образования, 1983, с. 44-57).

І. Я. Лернер визначає емоційно-ціннісну складову як систему норм відносин до світу, до діяльності, до людей, яка характеризується тим, що передбачає засвоєння емоційного досвіду, накопиченого людством, і розробку системи цінностей, запрограмованої суспільством (Теоретические основы содержания общего среднего образования, 1983, с. 45).

В. М. Мясищев трактує «ставлення» як цілісну систему свідомого, вибіркового відношення, заснованого на досвіді психологічних зв'язків індивіда з різними сторонами і об'єктами дійсності, які виражаються в діях людини, його реакціях, переживаннях і формуються в діяльності й спілкуванні. Важливою є думка В. М. Мясищева про те, що особистість характеризується не знаннями, вміннями і навичками, а своїми ставленнями, тобто формою участі і співучасті індивіда в чому-небудь, а також формою значущості для особистості чого-небудь (Мясищев, 1995).

Цінності, на думку В. В. Бахтіна, відображаються в свідомості людини у вигляді уявлень, понять, суджень про значення того чи іншого ціннісного об'єкта. У свою чергу, оцінка також може приймати форму емоційних реакцій: захоплення, відрази, цікавості, захоплення, байдужості та інших. Чим більше критеріїв оцінювання учень може використовувати для певної цінності, тим більш значущою для них буде ця цінність (Бахтін, 2011, с. 555).

При викладанні предметів естетичного циклу В. В. Бахтін радить використання завдань, що провокують учнів на вирішення життєвих ситуацій, висування і обґрунтування гіпотез, на оцінку вчинків, на пробудження в

учнів широкого спектру емоційних реакцій, на оперування поняттями «цінність», «ціннісні відносини», «загальнолюдські цінності», «особисті смисли», «життєві позиції», «культура», «краса» та ін. (Бахтін, 2011, с. 556).

Змістом ціннісних орієнтацій, за М. А. Михаськовою, є переваги й ставлення до творів музичного мистецтва: готовність оцінювати музичні твори, здатність доводити своє ставлення до музичного мистецтва і виявляти стійкий інтерес до музично-освітньої діяльності, здатність до естетичної оцінки музичного твору, стійкий інтерес до музичного мистецтва, розвиненість художнього смаку (Михаськова, 2007, с.9).

Емоційно-ціннісне ставлення школярів до музичного мистецтва ми вбачаємо в індивідуальних уподобаннях в певному виді мистецтва, творчості певного митця (композитора, виконавця), в певному стилі, жанрі, в задоволенні (особливо позитивно забарвленому почутті) по відношенню до музичного твору, який сподобався, зацікавив. Водночас, це і вміння фіксувати й піддавати осмисленню емоції і почуття, набуті в процесі музичного сприймання.

У вимогах до обов'язкових результатів навчання учнів у мистецькій освітній галузі ЗЗСО орієнтирами для оцінювання загальних результатів ціннісного ставлення до мистецтва учнів 5-6 класів визначено наступне: «учень пояснює цінності, закладені в художньому творі та коментує своє ставлення до них» (Додаток 20 до Державного стандарту, 2020).

Вважаємо цінним досвід О. Я. Ростовського щодо розвитку емоційно-ціннісного ставлення учнів до музики в процесі музичного сприймання. Педагог розробив словник емоційно-образних визначень музики, що включає епітети, за допомогою яких можна передавати враження від музики, розширювати словниковий запас виразних характеристик музики, сприяти глибшому усвідомленню своїх музичних вражень і переживань (Ростовський, 2000, с. 203-208).

Л. М. Масол вважає, що формуванню особистісного емоційно-естетичного ставлення до мистецтва, сприятиме включення учнів у фасилітовану дискусію. Під час групового обговорення творів мистецтва учні вчать висловлювати власні міркування, а також сприймати думки інших, погоджуватися з ними або заперечувати, доповнювати й уточнювати їх. Відповідаючи на запитання, діти поглиблюють навички ретельного спостереження, вироблення гіпотез, трактування значення твору, аргументування своєї думки. В умовах фасилітованої дискусії учні вчать наводити докази власного «бачення» їх сенсу, переконливо висловлювати свої думки (Масол, 2020, с.109-110).

В. В. Бахтін пропонує методичку формування емоційно-ціннісного ставлення школярів до музично-естетичної діяльності, до якої увійшли: підбір поетичних і прозових творів, адекватних музичному твору, музичних фрагментів до літературних творів; складання музично-поетичних і літературно-музичних композицій; словесний опис музики з використанням термінів-характеристик, словосполучень; написання творів про музику

(опис музичних «портретів», картин природи, психічних станів); композиції віршів до музики; складання вірша до улюбленого музичного твору; відтворення музичних образів у малюнках; підбір музики до картин; графічне моделювання музики; кольорове моделювання музики (Бахтин, 2011, с.558).

У підручниках «Мистецтво» НУШ автори приділяють велику увагу розвитку емоційно-ціннісного ставлення учнів до музики. Це можна прослідкувати, аналізуючи питання та завдання, які автори підручників діють учням щодо розуміння і ставлення до музичних творів, навчальних тем.

Так Л. С. Аристова, Н. В. Чен для п'ятикласників ставлять питання на емоційно-ціннісне сприймання музики, кіно та мультимедійних фільмів: Які групи інструментів відіграють головну роль у прослуханому вами музичному фрагменті? Які емоції викликали? (слухання Пер Нергард. «Образ шуму») (Аристова, Чен, 2022, с. 12). Які емоції у вас викликали ці музичні твори? Чи змінювався настрій під час прослуховування? Доберіть слова-характеристики, які відповідають (слухання Фредерик Шопен. Ноктюрн оп. 9 № 1, сі-бемоль мінор, Нікколо Паганіні. Каприз № 24) (Аристова, Чен, 2022, с. 16). Які емоції викликали виконання творів? (слухання Рафаель Регіні. «Ave Maria» у виконанні Великого дитячого хору Національної радіокомпанії України, Джоаккіно Россіні. «Дует котів» у виконанні хору хлопчиків) (Аристова, Чен, 2022, с. 42). Чи допомогла музика в трейлері «Пригоди Паддінгтона» відчутти емоційний стан і настрій героїв, зрозуміти зміст фільму? (перегляд фрагменту к/ф) (Аристова, Чен, 2022, с. 180). Які емоції у вас вони викликали? У чому особливості проведення шоу? Поділіться враженнями від переглянутих фрагментів (тема «Музика на телебаченні») (Аристова, Чен, 2022, с. 200). З якими емоціями Ремі наспівував свою мелодію? Як змінювався настрій людей, які почули цей наспів? Наспівайте свою улюблену мелодію, передаючи власні емоції (перегляд фрагменту к/ф «Пригоди маленького Ремі») (Аристова, Чен, 2022, с. 16). Розкажіть про свої враження від переглянутих фрагментів. Які почуття викликала музика? (фрагменти мюзиклів) (Аристова, Чен, 2022, с. 168).

Водночас у підручниках Л. С. Аристової та Н. В. Чен подані питання, що стимулюють власні висловлювання-ставлення учнів до навчальних тем: Як музика впливає на людину? Чи може музика лікувати? Чи може музика змінювати емоційний стан? (тема: «Таємниця впливу музики») (Аристова, Чен, 2022, с. 15). Чому пісню називають душею народу? Які думки і почуття передані в народних піснях? (тема: Народна пісня – душа народу) (Аристова, Чен, 2022, с. 20). Які відчуття та емоції викликають вони? Чи вважаєте ви, що такі картини можуть заспокоїти? (перегляд репродукцій до теми «Мистецтво, яке лікує») (Аристова, Чен, 2022, с. 71). Які емоції у нас викликають живописні твори? (тема: «Зрозуміти мову живопису») (Аристова, Чен, 2022, с. 80).

При вивченні теми «Секрети співочих голосів» автори підручника дають завдання на осмислення власних емоцій: «Визначте свій емоційний стан після сприймання вокальних музичних творів» (Аристова, Чен, 2022, с. 40).

Оскільки у змісті курсу «Мистецтво» є багато паралелей з образотворчим мистецтвом, педагоги стимулюють розуміння живописних образів та емоцій, що вони викликають питаннями та творчими завданнями: Чи відчуваєте музику, що звучить у картинах? Опишіть ту, яка сподобалася вам більше, – мелодія, темп, динаміка, ритм. Доберіть вірш, близький до настрою картини. За бажанням напишіть власний вірш або есе за цією картиною (перегляд репродукцій картин Валерія Дувірака «Аркан» та Романа і Надії Федіних «Танці Верховини») (Аристова, Чен, 2022, с. 33). Уявіть, що картина «оживає». Яка музика може звучати на ній? Який оркестр міг її виконувати? (перегляд репродукції картини художниці Тамари Даниленко «Свято на полонині») (Аристова, Чен, 2022, с. 60). Які думки, які емоції викликають малюнки первісних людей? (перегляд ілюстрації з підручника до теми «Зародження образотворчого мистецтва») (Аристова, Чен, 2022, с. 68). А які архітектурні споруди подобаються вам? Де вони розміщуються? Які емоції вони викликають, коли на них дивитесь? (тема «Музика, що застигла в камені») (Аристова, Чен, 2022, с. 91).

Після виконання музично-виконавських та творчих завдань учням запропоновано висловити власне ставлення-розуміння значимості, важливості музичної діяльності: Поділіться своїми враженнями від власного виступу й виступу групи. Визначте свій емоційний стан (створення лялькової вистави за піснею І. Кириліної «Зелене слонення») (Аристова, Чен, 2022, с. 130). Які емоції переживали ви під час створення декорацій? (творча робота із створення декорацій до вистави за власним вибором) (Аристова, Чен, 2022, с. 160).

Працюючи за зошитом-посібником «Арт-технології» для 5 класу ми використовували завдання на вияв емоцій, почуттів до музики, відчуття краси мистецтва. Наприклад, «який настрій і які емоції в тебе викликали подані квіткові композиції Огюст Ренуар «Весняний букет», Тетяна Яблонська «Польові квіти», Огюст Ренуар «Ваза з квітами» до теми «Колір як об'єкт дослідження» (Агеєва та ін., 2022, с. 11). До цього завдання ми запропонували учням образні рухи «Польові квіти» та вокальну імпровізацію на назви квіток, які діти побачили на картинах. Завдання «Послухай увертюру до опери Вольфганга Амадея Моцарта «Чарівна флейта» та опиши свої почуття після прослуховування музичного твору» до теми «Світ оперної музики» ми доповнили рухами імітаціями гри на інструментах симфонічного оркестру та диригентськими жестами (Агеєва та ін., 2022, с. 56).

Висновки. Таким чином, емоційно-ціннісне ставлення є системою відносин до світу, до діяльності, до людей, яка передбачає засвоєння емоційного досвіду, накопиченого людством, і розробку системи цінностей, запрограмованої суспільством (І. Я. Лернер); системою уявлень, понять, суджень про значення того чи іншого ціннісного об'єкта, емоційних реакцій (захоплення, відразу, цікавості, захоплення, байдужості тощо) (М. М. Бахтін).

Емоційно-ціннісне ставлення до музики є виявом емоцій, почуттів до музики, відчуттям краси мистецтва, розумінням значимості, важливості

музики та музичної діяльності, розумінням творів музичного мистецтва, розвиненості естетичних смаків, прагненням до музично-творчої діяльності (М. А. Михаськова).

Методами розвитку емоційно-ціннісного ставлення на уроках мистецтва в 5-6 класах є: емоційно-образні визначення музики (епітети, за допомогою яких можна передавати враження від музики, розширювати словниковий запас виразних характеристик музики, сприяти глибшому усвідомленню своїх музичних вражень і переживань) (О. Я. Ростовський); фасилітована дискусія, коли учні вчаться висловлювати власні міркування, трактування значення твору, аргументування своєї думки, наводити докази власного «бачення» їх сенсу, переконливо висловлювати свої думки (Л. М. Масол); завдання, що провокують учнів на вирішення життєвих ситуацій, висування і обґрунтування гіпотез, на оцінку вчинків, на пробудження в учнів широкого спектру емоційних реакцій; бесіда з оперуванням поняттями «цінність», «ціннісні відносини», «загальнолюдські цінності», «життєві позиції», «культура», «краса»; підбір поезії до музики, музики до літератури, складання літературно-музичних композицій, використання термінів-характеристик, опис музичних «портретів», картин природи, психічних станів, складання вірша до улюбленого музичного твору; відтворення музичних образів у малюнках; підбір музики до картин, графічне моделювання музики, кольорове моделювання музики (М. М. Бахтін); постановка питань на емоційно-ціннісне сприймання музики (Які емоції викликає? Чи змінювався настрій під час прослуховування?); завдання на осмислення власних емоцій, висловлювання вражень, ставлення-розуміння до навчальних тем, творів мистецтва; добір слів-характеристик, творчі завдання (Л. С. Аристова, Н. В. Чен); завдання на вияв емоцій, почуттів до музики, відчуття краси мистецтва (О. В. Агеєва, С. Б. Бойчук, О. В. Калашнікова, В. В. Кондратова, Л. П. Пич, О. Ю. Тисленко).

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розв'язанням проблеми емоційно-ціннісного ставлення до музики в умовах вокально-хорової роботи на уроках музичного мистецтва в 5-6 класах.

Список використаної літератури

Державний стандарт базової середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>

Додаток 19 до Державного стандарту базової середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#n183>

Теоретические основы содержания общего среднего образования (1983). Под ред. В. В. Краевского, И. Я. Лернера. Москва: Педагогика. 352 с.

Мясищев, В. Н. (1995). Психология отношений. Под ред. А. А. Бодалева. Москва: Институт практической психологии. 356 с.

Бахтин В. В. Эмоционально-ценностное отношение младших школьников к музыкальной деятельности на внеурочных комплексных занятиях по искусству. *Известия ПГПУ им. В. Г. Белинского*. 2011. № 24. С. 554-557.

Михаськова, М. А. (2007). Формування фахової компетентності майбутнього вчителя музики: Автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ: НПУ ім. М. Драгоманова. 22 с.

Додаток 20 до Державного стандарту базової середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#n183>

Ростовський, О. Я. (2000). Методика викладання музики в початковій школі: навч.-метод. посібник. Тернопіль: Навч. книга – Богдан. 216 с.

Масол, Л. М. (2020). Методика викладання інтегрованого курсу «Мистецтво»: метод. посібник. Київ: Генеза. 207 с.

Бахтин В. В. (2011). Эмоционально-ценностное отношение младших школьников к музыкальной деятельности на внеурочных комплексных занятиях по искусству. *Известия ПГПУ им. В. Г. Беллинского*. № 24. С. 554-557.

Аристова, Л. С., Чен, Н. В. (2022). Мистецтво: підруч. інтегрованого курсу для 5 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ: Оріон., 224 с.

Агеєва, О. В., Бойчук, С. Б., Калашнікова, О. В., Кондратова, В. В., Пич, Л. П., Тисленко, О. Ю. (2022). Арт-технології. 5 клас. Зошит-посібник у 2 частинах (для закладів загальної середньої освіти, що впроваджують освітню програму «Ліга крилатих»), Ч. 2. Київ: Ліга крилатих. 116 с.

References

Derzhavnyi standart bazovoi serednoi osvity [State standard of basic secondary education], zatverdzhenyi postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30.09.2020 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

Dodatok 19 do Derzhavnoho standartu bazovoi serednoi osvity [Appendix 19 to the State Standard of Basic Secondary Education], zatverdzhenyi postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30.09.2020 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#n183> [in Ukrainian].

Teoretycheskye osnovy sodержaniya obshcheho sredneho obrazovaniya [Theoretical foundations of the content of general secondary education] (1983). Pod red. V. V. Kraevskoho, Y. Ya. Lerner. Moskva: Pedahohyka. 352 s. [in Russian].

Miasyshchev, V. N. (1995). Psykholohiya otноshenyi [Psychology of relationships]. Pod red. A. A. Bodaleva. Moskva: Ynstytut praktycheskoi psykholohyy. 356 s. [in Russian].

Bakhtyn V. V. Emotsyonalno-tsennostnoe otноsheniye mladshykh shkolnykov k muzykalnoi deiatelnosti na vneurochnykh kompleksnykh zaniatyakh po yskusstvu. [The emotional and value attitude of younger schoolchildren towards musical activities in extracurricular complex art classes]. *Yzvestyia PPHU ym. V. H. Belynskoho*. 2011. № 24. S. 554-557. [in Russian].

Mykhaskova, M. A. (2007). Formuvannya fakhovoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia muzyky [Formation of professional competence of the future music teacher]: Avtoref. dys. ... kand. ped. nauk. Kyiv: NPU im. M. Drahomanova. 22.s. [in Ukrainian].

Додаток 20 до Державного стандарту базової середньої освіти [Appendix 20 to the State Standard of Basic Secondary Education], zatverdzhenyi postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30.09.2020 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#n183> [in Ukrainian].

Rostovskiy, O. Ya. (2000). Metodyka vykladanniya muzyky v pochatkovii shkoli [Methods of teaching music in primary school]: navch.-metod. posibnyk. Ternopil: Navch. knyha – Bohdan. 216 s. [in Ukrainian].

Masol, L. M. (2020). *Metodyka vykladannia intehrovanoho kursu «Mystetstvo» [Methodology of teaching the integrated course «Art»]: metod. posibnyk*. Kyiv: Heneza. 207 s. [in Ukrainian].

Bakhtyn V. V. (2011). *Emotsyonalno-tsenostnoe otnoshenye mladshykh shkolnykov k muzykalnoi deiatelnosti na vneurochnykh kompleksnykh zaniatyakh po yskusstvu [The emotional and value attitude of younger schoolchildren towards musical activities in extracurricular complex art classes]*. *Yzvestiya PHPU ym. V. H. Belynskoho*. № 24. S. 554-557. [in Russian].

Arystova, L. S., Chien, N. V. (2022). *Mystetstvo [Art] : pidruch. intehrovanoho kursu dlia 5 kl. zakladiv zahalnoi serednoi osvity*. Kyiv: Orion, 224 s. [in Ukrainian].

Ahieieva, O. V., Boichuk, S. B., Kalashnikova, O. V., Kondratova, V. V., Pych, L. P., Tyslenko, O. Yu. (2022). *Art-tekhnologii [Art technologies]*. 5 klas. *Zoshyt-posibnyk u 2 chastynakh (dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity, shcho vprovadzhuiut osvritniu prohramu «Liha krylatykh»)*, Ch. 2. Kyiv: Liha krylatykh. 116 s. [in Ukrainian].

УДК [78: 398] :378. 016: 373. 011. 3-051

ORCID: 0000-0002-9072-5288

*Крижановська Т.І.,
Холод К.С.*

ПОЛІСЬКИЙ ФОЛЬКЛОР ЯК ЧИННИК АКТИВІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО ІНТЕРЕСУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦТВА

Анотація. У статті розглянуто методичні особливості використання поліського фольклору як чинника активізації професійного інтересу майбутнього вчителя мистецтва (музичного мистецтва). Обґрунтовано зміст та структуру поняття «професійний інтерес». Зокрема, запропоновано визначення, згідно якого це є вибіркова особистісна спрямованість психічних процесів на об'єкти і явища навколишнього світу (за Г.І.Щукіною), що мають для особистості професійне значення, спонукають до оволодіння професією.

Провідними структурними компонентами професійного інтересу автори вважають процес опанування змісту професії (професійно-пізнавальна складова); формування позитивного ставлення до певного виду діяльності, готовність до подолання складностей професійного становлення (професійна емоційно-вольова складова); практична діяльність щодо опанування професією (професійно-діяльнісна складова).

Конкретизовано основні складові професійного інтересу вчителя музичного мистецтва, зокрема: розуміння сутності, мети, призначення професії; наявність стійкого бажання займатись музично-педагогічною діяльністю; здатність до подолання фахових труднощів; методична включеність майбутнього вчителя у різні види фахової музичної діяльності.

На конкретних зразках з авторської практики викладання курсу Історія музики автори демонструють розвивальний (щодо професійного інтересу вчителя музичного мистецтва) потенціал календарно-обрядового фольклору Рівненщини. Сприймання, виконання окремих фольклорних зразків, аналіз стилевих засобів,

Наукове видання

**МИСТЕЦЬКА ОСВІТА
ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ**

Збірник наукових праць

Випуск 10

Відповідальний за випуск
Сверлюк Ярослав Васильович

Технічний редактор
Віталій Власюк

*Редакційна колегія не завжди поділяє погляди авторів,
висвітлені у збірнику.
За достовірність фактів, точність цитат та можливі помилки
повну відповідальність несуть автори опублікованих матеріалів.*

Підписано до друку 30.06.2023 р. Формат 60x84 1/16. Папір офсет.
Гарнітура «Times». Друк офсет. Ум. друк. арк. 11,62. Наклад 100 пр. Зам. 50.
Видавництво «Волинські обереги».

33028 м. Рівне, вул. 16 Липня, 38; тел./факс: (0362) 62-03-97;
e-mail: oberegi97@ukr.net

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта
видавничої справи ДК № 270 від 07.12.2000 р.

Надруковано у друкарні видавництва «Волинські обереги».